

REGERINGEN

Regeringsbeslut

II:1

2010-07-15

S2010/5364/SF

Socialdepartementet

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

Uppdrag att vidareutveckla metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga

Regeringens beslut

Regeringen ger Försäkringskassan i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen och i samråd med Arbetsförmedlingen vidareutveckla metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga inom sjukförsäkringen. Försäkringskassan ska även samverka med hälso- och sjukvården. Arbetet ska utgå från den nuvarande ansvarsfördelningen mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården i sjukskrivningsprocessen.

Uppdraget ska bedrivas på ett sådant sätt att de metoder och instrument som tas fram förankras brett. I uppdraget ingår även att lämna förslag till hur metoderna och instrumenten ska förvaltas och vid behov uppdateras.

Arbetet ska utgå från gällande lagstiftning. Om Försäkringskassan bedömer att det finns behov av förändrad lagstiftning med anledning av uppdraget ska Försäkringskassan lämna förslag till sådan reglering.

En första delrapport ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 22 november 2010. Försäkringskassan ska i denna delrapport redovisa en översiktlig bedömning av vilka metoder och instrument uppdraget kan resultera i och redovisa en plan för hur uppdraget ska genomföras samt hur samverkan mellan berörda myndigheter ska ske. Även de beräknade kostnaderna som är förknippade med genomförandet av uppdraget ska redovisas. Efter att regeringen tagit ställning till Försäkringskassans projektplan avser regeringen att besluta om de medel Försäkringskassan får disponera för uppdraget. Regeringen kan i detta sammanhang komma att ge ytterligare direktiv för hur uppdraget ska bedrivas.

En andra delrapport ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 5 augusti 2011. I denna rapport ska redovisas hur utredningsarbetet har fortskridit. Försäkringskassan ska dessutom uppmärksamma regeringen på frågor som kräver regeringens ställningstagande i samband med budgetpropositionen för 2012. På motsvarande sätt ska det fortsatta arbetet redovisas i en tredje delrapport som ska lämnas senast den 5 mars 2012. I denna rapport ska redovisas de metoder och instrument som har utvecklats samt implementering av dessa.

Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 14 januari 2013.

Närmare om uppdraget

Arbetsförmåga är ett centralt begrepp inom sjukförsäkringen. Den som saknar arbetsförmåga på grund av sjukdom har rätt till ersättning. De första 90 dagarna under en sjukperiod avser prövningen av arbetsförmågans nedsättning om personen klarar sitt vanliga arbete eller annat lämpligt arbete som arbetsgivaren erbjuder. Från och med den 91 dagen i sjukperioden ska även andra arbetsuppgifter hos arbetsgivaren beaktas. Från och med dag 181 avser prövningen i regel om den försäkrade kan försörja sig genom förvärvsarbete på den reguljära arbetsmarknaden eller genom annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade. För arbetslösa personer görs prövningen mot hela arbetsmarknaden redan från sjukperiodens början. När det gäller egna företagare prövas deras arbetsförmåga mot de vanliga arbetsuppgifterna och från och med dag 181 beaktas även andra arbeten på arbetsmarknaden. För rätt till aktivitetsersättning krävs att arbetsförmågan är nedsatt i förhållande till arbeten på hela arbetsmarknaden för minst ett år och för rätt till sjukersättning krävs att arbetsförmågan är stadigvarande nedsatt.

När bedömningen gäller arbetsförmågan i det vanliga arbetet eller annat arbete hos arbetsgivaren finns det konkreta arbeten att relatera till. Vid bedömning mot hela arbetsmarknaden handlar det mer om individen har medicinska förutsättningar för arbete.

Försäkringskassan har som tillämpningsmyndighet för sjukförsäkringen en viktig roll vid utvecklingen av metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga. Försäkringskassan bedriver i dag ett utvecklingsarbete inom det s.k. BUSA-projektet som gäller de medicinska underlag kassan behöver för att handlägga sjukförsäkringsärenden. Socialstyrelsen har utvecklat ett försäkringsmedicinskt beslutsstöd som har uppdaterats efter hand. Det består av övergripande principer samt specifika rekommendationer i olika diagnoser.

Det nu aktuella uppdraget syftar till att ytterligare utveckla processer, metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga. Detta ska i första hand avse situationen när det ska bedömas om en försäkrad har arbetsförmåga på den reguljära arbetsmarknaden. Målet är att åstadkomma en mer rättssäker och likformig bedömning och att öka den försäkrades delaktighet och förståelse för de beslut som fattas. Arbetet med att utveckla metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga bör ses som en vidareutveckling av det arbete Försäkringskassan och Socialstyrelsen redan bedriver på området.

Arbetet med att utveckla metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga är komplicerat och tidskrävande. Genomförandet bör därför ske successivt och med beaktande av erfarenheter av genomförda insatser. Det är även viktigt att internationella erfarenheter av liknande arbete beaktas i utvecklingsarbetet. Inledningsvis gäller det att utveckla metoder och underlag för Försäkringskassans bedömning av arbetsförmåga. När metoder och instrument har visat sig ha tillräcklig kvalitet utifrån validitet och reliabilitet måste det övervägas om det är lämpligt och på vilket sätt i så fall en normering av dessa metoder och instrument ska ske. Detta kommer därför förmodligen inte att kunna ske inom ramen för detta uppdrag.

Utvecklingsarbetet ska utgå från dagens rollfördelning i sjukskrivningsprocessen mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården. Denna innebär att det är Försäkringskassan som fattar beslut om rätten till ersättning och att hälso- och sjukvården bistår Försäkringskassan med de medicinska utredningar som kan behövas. De metoder och instrument som har utvecklats ska hanteras av hälso- och sjukvården. Därför måste hälso- och sjukvårdens förutsättningar att göra detta beaktas i utvecklingsarbetet. Försäkringskassan måste samverka nära med hälso- och sjukvårdens företrädare vid genomförandet av detta uppdrag. I avtalet om den s.k. sjukskrivningsmiljarden finns bl.a. villkor om att hälso- och sjukvården ska tillhandahålla Försäkringskassan fördjupade medicinska utredningar. Erfarenheterna från tillämpningen av dessa villkor ska tas tillvara.

Arbetsförmedlingens kunskaper och erfarenheter av att bedöma förutsättningarna på arbetsmarknaden för personer med funktionshinder ska vägas in vid utvecklandet av metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga inom sjukförsäkringen. Det finns dock vissa skillnader mellan arbetsförmågebegreppets tillämpning inom sjukförsäkringen respektive arbetsmarknadspolitiken. En enskild individs möjligheter att försörja sig genom arbete avgörs inte enbart av dennes medicinska förutsättningar utan även av en rad andra faktorer som Arbetsförmedlingen måste beakta när de tar ställning till den enskildes behov av stöd. I dessa situationer är det viktigt att Arbetsförmedlingen kan bygga vidare på de utredningar som gjorts inom sjukförsäkringen för att inte individen ska behöva genomgå flera utredningar av samma

förhållanden. Arbetsförmedlingen har infört nya metoder och instrument för sådana bedömningar och erfarenheterna från detta arbete bör kunna komma till nytta inom ramen för detta uppdrag. Utvecklande av metoder och instrument för bedömning av arbetsförmåga ska därför ske i samråd med Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmågeutredningen har i sitt slutbetänkande Gränlandet mellan sjukdom och arbete (SOU 2009:89) föreslagit att ett instrument utvecklas för att bedöma de medicinska förutsättningarna för arbete. Enligt utredningen är instrumentet ett protokoll som beskriver vilka aktivitetsbegränsningar som individen har samt vilka gränser som ska gälla för att en person inte ska anses ha förutsättningar att försörja sig på den reguljära arbetsmarknaden. Ett sådant instrument skulle sedan normeras och få en avgörande betydelse för bedömningen av personens arbetsförmåga.

Regeringen har remitterat Arbetsförmågeutredningens betänkande och avser att överlämna remissinstansernas yttranden till Försäkringskassan för att beaktas i detta uppdrag.

Cristina Husmark Pehrsson

Leif Westerlind

Kopia till

Finansdepartementets budgetavdelning
Arbetsmarknadsdepartementet
Socialdepartementets samordningskansli
Socialdepartementets hälso- och sjukvårdsenhet
Socialstyrelsen
Arbetsförmedlingen
Sveriges Kommuner och Landsting